

журналу «Рідний Край» вона опублікувала свій переклад ліричних творів віршів і фрагменти драми «Lilla Weneda» Ю.Словацького. Через рік письменниця видала невеличку книгу про Юліуша Словацького, котрою підсумувала урочистості ювілею на Україні, пов'язаного з сотою річницею від дня народження видатного польського поета. До власних перекладів Олена Пчілка додала ще коротку біографію польського романтика та нарис творчості [2].

Як бачимо, твори Юліуша Словацького поступово, але впевнено прокладали собі шлях до українського читача. В період від 1876 до 1910 року перекладено велику кількість творів поета. Слід зауважити, що значну роль у процесі популяризації творчості видатного польського романтика відіграла українська періодика.

Список використаної літератури

1. Матвіїшин Я.О. Переклади та інші рукописні матеріали, що стосуються Юліуша Словацького в архівах і бібліотеках Києва. Dialog dwóch kultur. Діалог двох культур. Rocznik XI. Zeszyt I. 3-10 września 2026 roku. Warszawa, 2017. С.76-84
2. Ciwkacz Olga. Twórczość Juliusza Słowackiego w ukraińskich czasopismach i drukach zwartych końca XIX i początku XX wieku. [file:///C:/Users/Admin/Downloads/Tw%C3%B3rczo%C5%9B%C4%87 Juliusza S%C5%82owackiego w uk-2.pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/Tw%C3%B3rczo%C5%9B%C4%87%20Juliusza%20S%C5%82owackiego%20w%20uk-2.pdf)
3. Korbycz H. Literatura polska na łamach „LNW” (1898-1906), „Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze : spotkania polsko-ukraińskie : studia ucrainica”, 1998, nr 6-7, s. 219.
4. „Zapiski Towarzystwa Naukowego im. Szewczenki” (1892-1938) – czasopismo Towarzystwa Naukowego im. Tarasa Szewczenki we Lwowie

Ольга Пелешок,

доктор філософії з журналістики, асистент,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

МЕДІАРЕЦЕПЦІЯ ПОСТАТІ ЮЛУША СЛОВАЦЬКОГО: КРАЄЗНАВЧО-БІБЛОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД ГАЗЕТНИХ ПУБЛІКАЦІЙ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

Співвідношення журналістики та краєзнавчої регіоналістики нашої країни, що може бути витлумачене поліваріантно, є одним із наріжних питань сучасного журналістикознавства. Саме тому, в сучасних умовах, тема краєзнавчої наповненості преси виглядає найбільш змістовною, оскільки часто найбільш релевантним підходом до подання такої інформації є її вплетення в потік регіональних подій.

Кожен регіон України має своїх видатних особистостей у різних сферах життя. Їх праця концентрує в собі визначні здобутки історії, літератури, культури, мистецтва, краєзнавства, тому відображення цих постатей та їх діяльності у медіасередовищі, безсумнівно, впливає на формування національної свідомості суспільства, його національної ідентичності. Тому краєзнавчі матеріали, присвячені відомим чи малознаним особистостям, які працювали і проявили себе в різних царинах суспільної діяльності, є одним із важливих компонентів контенту регіональної преси.

Шведський дослідник Ніклас Бернсанд зауважує, що «газети зазвичай звертаються до певних історичних тем не випадково, а насамперед тоді, коли певна подія, період чи постать з минулого викликає неоднозначні тлумачення, дискусію, дає підстави для різних оцінок і таким чином провокує суспільний інтерес» [11]. У ці вкрай напружені для українського народу дні преса привертає увагу до ролі і місця в нашій історії борців за волю і незалежність України за для наслідування їх життєвого і громадянського подвигу.

Із провідних польських романтиків українську лінію завжди розвивав уродженець нашого краю Ю. Словацький. Письменник розпочинав свій творчий шлях здобутками, які за тематикою та поетикою є пов'язаними з українською культурною традицією. Він натхненно поетизував наш край — «землю степу гладку й рівеньку», у чиїх «блакитних полях» так «сумно

душі», вчувається присутність Бога, бо ж то для нього тут «все цвіте і все в'яне» [1, с. 227-228]. Його постать символічна не лише в літературі, а й в історії двох народів. Він вважав, що має дві батьківщини – Україну і Польщу. «Вже живучи поза Україною і в еміграції, куди вимушено потрапив після підтримки польського повстання проти царя, він з великим інтересом вивчав історію України. Його поеми «Вацлав», «Мазепа», «Змій», «Ян Казимеж», створена у Кременці поетична повість «Ян Білецький» та інші базуються на українському фольклорі та козацькій історії» [15].

Медіарецепція визначних особистостей краю, як правило, представляє мистецький тематичний аспект газетних краєзнавчих матеріалів, які, на сторінках преси Тернопільщини, зустрічається досить часто. Це описи «життя й творчості діячів культури (представників освіти, науки, архітекторів, художників, письменників, акторів, видавців тощо, які проживали або були в тому чи іншому регіоні, місті, селі, їхній вплив на суспільне та культурне життя краю)» [4]. Ця тематика передусім представлена публікаціями, які відображають творчі процеси в регіоні: висвітлюють діяльність місцевих літераторів та інших відомих особистостей краю. При цьому газетні наративи комплексно представляють біографічні дані цих людей, особливості їх творчості та зв'язки з місцевістю. У цю тематичну групу включаємо краєзнавчі наративи, подані у формі біографічних нарисів про митців та письменників краю, які мають персоніфікований характер. Це зумовлено згадуванням багатьох людей, які народилися в регіоні, пов'язали з ним певний етап свого життя, у певний період відзначалися досягненнями і здобутками. [16, с. 162].

Притаманним для краєзнавчих наративів мистецького спрямування є залучення хронологічно-історичних відомостей про життя і творчість галицьких письменників, про тогочасне літературне та мистецьке життя як загалом, так і за певними темами, проблемами, зокрема в ретроспекції. У структурі таких матеріалів здебільшого міститься інформаційна прив'язка до ювілейних дат. На сторінках преси тернопільського регіону віднаходимо чимало таких публікацій, у яких домінує постать Ю. Словацького. З нагоди

вшанування 151-ї річниці від дня народження письменника на сторінках кременецької районної газети «Діалог» віднаходимо публікацію *«Урочини пам'яті великого поета-кременчанина»* [10, с. 3], 195-та річниця від дня його народження представлена медіапублікацією *«З Юліушем Словацьким подорожуємо Україною...»* [7, с. 4], до 200-річчя від його уродин – *«Образ Юліуша в поезії й граніті пробуджує у нас чуття високі»* [14, с. 5], *«В пам'ять про Юліуша Словацького»* [21, с. 3], *«Я з вами жив, страждав і плакав з вами»* [22, с. 6], *«170 років від дня смерті Юліуша Словацького: «Та силу по собі я залишу фатальну»* [5, с. 6].

Чимало публікацій присвячені і музею Ю. Словацького в м. Кременці, який був збудований наприкінці XVIII ст.: *«Музей, який об'єднує народи»* [17, с. 4], *«Оновлена перлина Кременецького історико-культурного заповідника»* [3, с. 3], *«Музей Юліуша Словацького гостинно відчинив свої двері»* [2, с. 2], *«Прем'єри зустрінуться у музеї»* [9, с. 7], *«Запросив музей Ю. Словацького»* [19, с. 2] та ін. Про м. Кременець у житті й творчості письменника йдеться у публікаціях *«Там – під оком пам'яті...»* [18, с. 2], *«Наш земляк – Юліуш Словацький»* [13, с. 5]. Про маєток на Львівщині, який належав його родині і де письменник, уже смертельно хворий, прагнув оселитися, щоб насолоджуватися спокоєм в тіні розлогих лип читаємо у матеріалі *«Убині – край, сонцем золотий»* [8, с. 4]. Вшануванню пам'яті батьків письменника (матері С. Словацької-Бекю та батька Е. Словацького) приурочені дописи *«Квітка на могилу матері поета»* [12, с. 5], *«Мамине серце кликало до себе»* [20, с. 6], *«Батько великого кременчанина»* [6, с. 4].

Більшість медіарецепцій про постать Ю. Словацького знаходять своє відображення на сторінках районної газети «Діалог», яка виходить у м. Кременець, де народився письменник і яке сьогодні часто називають і «Волинськими Афінами», і «Воротами раю». Слід також відзначити, що більшість публікації, в яких йдеться про Ю. Словацького, часто ілюстровані фото, архівними документами та матеріалами, які містять потужний інформаційний потенціал щодо цікавих сторінок його життєпису.

Проведений краєзнавчо-бібліографічний огляд газетних публікацій Тернопільщини засвідчує достатню кількість в регіональному медіасередовищі узагальнюючих публікацій, які б висвітлювали біографію визначного польсько-українського письменника. Подібні дослідження на цю тему є актуальними та затребуваними. В свою чергу, публіцистичні нариси-розповіді про відомих людей нашого краю, що продукують сьогодні місцеві медіа – це яскраві та багатоаспектні сторінки нашої історії, які слугують чи не єдиним повноцінним джерелом щодо біографії окремої особистості, оскільки концентрують максимальний інформаційний потенціал про життя та професійну діяльність людей, які зробили помітний внесок у розвиток свого регіону.

Список використаної літератури

1. Василенко Я. В. Українське козацтво в дзеркалах романтичних літератур Слов'янщини. *I Міжнародна славістична конференція, присвячена пам'яті святих Кирила і Мефодія* : тези доп., 11 трав. 2021 р., Харків / редкол.: О. О. Маленко та ін. Харків, 2021. С. 223–230.
2. Вікторов В. Музей Юліуша Словацького гостинно відчинив свої двері. *Діалог*. 2004. 25 верес. С. 2.
3. Вікторов В. Оновлена перлина Кременецького історико-культурного заповідника. *Діалог*. 2002. 11 трав. С. 3.
4. Волинець І. М. Методичні аспекти вивчення літературного краєзнавства у профільній школі. Народна освіта : електронне наукове фахове видання. [URL:https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/11/statti/volinec.htm](https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/11/statti/volinec.htm) (дата звернення: 01.10.2023).
5. Гаськевич О. 170 років від дня смерті Юліуша Словацького: «Та силу по собі я залишу фатальну» *Діалог*. 2019. 12 квіт. С. 6.
6. Гаськевич О. Батько великого кременчанина. *Діалог*. 2003. 15 листоп. С. 4.
7. Гаськевич О. З Юліушем Словацьким подорожуємо Україною... *Діалог*. 2004. 7 серп. С. 4.
8. Гаськевич О. Убині – край, сонцем золотий. *Діалог*. 2011. 23 верес. С. 4.
9. Гродецька В. Прем'єри зустрінуться у музеї. *Ria плюс*. 2004. 8 верес. С. 7.

10. Гуславська Я. Урочини пам'яті великого поета-крем'янчанина. *Діалог*. 2000. 15 квіт. С. 3
11. Кісь О. Пам'ять етнічної різноманітності в місцевих газетах: 600-річний ювілей міста Чернівці. Інститут народознавства НАН України. Відділ соціальної антропології, URL: <https://socialanthropology.org.ua/seminars/pamyat-etnichnoyi-riznomanitnosti-v-mistsevykhgazetakh/> (дата звернення: 13.06.2019).
12. Ковальков Ю. Квітка на могилу матері поета. *Вільне життя*. 2005. 8 жовт. С. 5.
13. Крутевич В. Наш земляк – Юліуш Словацький. *Діалог*. 2018. 7 верес. С. 5.
14. Макаренко О. Образ Юліуша в поезії й граніті пробуджує у нас чуття високі. *Діалог*. 2009. 21 серп. С. 5.
15. Одарченко В. Рік Юліуша Словацького відзначають польсько-українські культурні інституції. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1823032.html> (дата звернення: 12.02.2024).
16. Пелешок О. О. Краєзнавчий наратив районної преси Тернопільщини початку ХХІ століття: дис. ... докт. філософ : 061 Журналістика. Тернопіль, 2022. 257 с.
17. Сеніна Т. Музей, який об'єднує народи. *Вільне життя*. 2001. 24 трав. С. 4.
18. Скакальська Л. «Там – під оком пам'яті...». *Діалог*. 2003. 17 трав. С. 2.
19. Фарина І. Запросив музей Ю. Словацького. *Свобода*. 2004. 22 верес. С. 2.
20. Фарина І. Мамине серце кликало до себе. *Свобода*. 2005. 10 верес. С. 6.
21. Черемшинський О. В пам'ять про Юліуша Словацького. *Вісті Придністров'я*. 2009. 28 серп. С. 3.
22. Чижишин Л. Я з вами жив, страждав і плакав з вами. *Вільне життя*. 2009. 28 серп. С. 6.

Елеонора Палихата,
доктор педагогічних наук, професор,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

PER ASPERA AD ASTRA